

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa M. P.
przeciwko J. M. B.
o zapłatę
oraz z powództwa J. M. B.
przeciwko M. P.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 marca 2014 r.,
na skutek skarg kasacyjnych pozwanego i powoda J. M. B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 29 maja 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

1) w sprawie z powództwa J. M. B. przeciwko M. P. odrzuca skargę kasacyjną w odniesieniu do roszczenia o kwotę 150 413,64 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy czterysta trzysta sześćset 64/100);

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie;

zasądza od J. M. B. na rzecz M. P. kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;

2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w sprawie z powództwa M. P. przeciwko J. M. B. i zasądza na rzecz M. P. od J. M. B. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 28 lutego 2012 r. częściowo uwzględnił powództwo M. P., zasądzając na jego rzecz od J. M. B. kwotę 237 957,80 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 czerwca 2008 r. tytułem pozostałej części wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane. Również częściowo uwzględnione zostało powództwo J. M. B. przez zasądzenie na jego rzecz od M. P. kwoty 245 969, 38 zł z określonymi odsetkami ustawowymi, wynikającej z rozliczenia zawartych przez strony umów o roboty budowlane i prac dodatkowych.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w [...], po rozpoznaniu apelacji obu stron, zmienił wyrok Sądu Okręgowego przez podwyższenie kwoty zasądzonej na rzecz M. P. do kwoty 240 693,30 zł, oddalił apelacje stron w pozostałym zakresie oraz przez zasądzenie od M. P. na rzecz J. M. B. kwoty 95 555, 74 zł z ustawowymi odsetkami od wyszczególnionych kwot i od ustalonych dat ich wymagalności, oddalił apelacje stron w pozostałej części.

W odniesieniu do obu rozstrzygnięć orzekł o kosztach postępowania.

W sprawie z powództwa M. P. przeciwko J. B. skarga kasacyjna pozwanego skierowana została do rozstrzygnięcia podwyższającego kwotę zasądzoną powodowi przez Sąd pierwszej instancji, oddalającego apelację pozwanego oraz orzekającej o kosztach postępowania. Skarżący powołał podstawę naruszenia przepisów postępowania, przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oparł na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W sprawie z powództwa J. M. B. przeciwko M. P. skarga kasacyjna powoda skierowana została w stosunku do rozstrzygnięcia zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego przez obniżenie zasądzonej nim kwoty do kwoty 95.555,74 zł, w części oddalającej apelację co do kwoty 184 269 zł oraz orzekającej o kosztach postępowania. Skarżący powołał się na naruszenie prawa materialnego i przepisów postępowania (art. 398³ § 1 k.p.c.). Podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania uczynił przyczynę objętą art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wnioski obu skarg kasacyjnych wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego łączą z koniecznością udzielenia odpowiedzi na sformułowane pytania: „czy w świetle art. 236 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. fakt dopuszczenia przez Sąd II instancji dowodów ... z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, obejmujących istotną część postępowania dowodowego, bez wskazania bliżej tych dokumentów i okoliczności nimi dowodzonych (faktów podlegających stwierdzeniu), wyczerpuje pojęcie „materiał zebranego”,... użytego w art. 382 k.p.c. i oznacza przeprowadzenie dowodów oraz czy dopuszczalne jest w świetle art. 382 k.p.c. oparcie ustaleń faktycznych na tak „zebrany materiał”, skoro z treści przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu dowodowym (art. 236) oraz utrwalonego orzecznictwa wynika, iż podstawą ustaleń faktycznych mogą być – jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2005 r., III CK 217/04, niepubl. – tylko dowody prawidłowo przeprowadzone; czy dokonanie ustaleń w oparciu o tak „zebrany materiał” dowodowy i wydanie wyroku reformatoryjnego, gdy Sąd pierwszej instancji nie przeprowadził wskazanych dowodów (dopuszczył je wadliwie), w świetle unormowań konstytucyjnych (art. 78 Konstytucji), sprawia, że środek odwoławczy gwarantuje merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu odwoławczym, a więc daje stronie możliwość ponownego, także z uwzględnieniem zagadnień stanu faktycznego, rozpoznania sprawy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazania wymaga, że skarga kasacyjna powoda skierowana została w odniesieniu do roszczenia o kwotę 150.413 zł – zaskarżenie wyroku w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego przez obniżenie zasądzzonego roszczenia do kwoty 95.555,74 zł – czyli różnicy pomiędzy kwotą 245.969 zł a kwotą 95.555,74 zł, do nieistniejącego orzeczenia. Sąd Apelacyjny, dokonując zmiany wyroku w tym zakresie nie orzekł o tej różnicy, nie oddalił powództwa w tej części, jak też nie uchylił wyroku i nie przekazał sprawy do ponownego rozpoznania, a powód nie złożył wniosku o uzupełnienie wyroku.

Przepis art. 398¹ § 1 k.p.c. określa substrat zaskarżenia stanowiący pierwszą przedmiotową przesłankę dopuszczalności skargi kasacyjnej. W postępowaniu procesowym przedmiotem zaskarżenia skargą kasacyjną mogą

być wydane przez sąd drugiej instancji – prawomocny wyrok lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania, kończące postępowanie w sprawie. Utrwalone zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, że środek odwoławczy od orzeczenia nieistniejącego albo zaskarżający orzeczenie niższej instancji w zakresie, w którym sąd ten nie rozstrzygał, jest niedopuszczalny (por. orz. Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1952 r., C 1040/52, ART. 1953, nr 8-9, s.153; postanowienia z dnia 2 czerwca 1964 r., I PR 10/63, OSNC 1965, nr 5, poz. 80; z dnia 25 lutego 1997 r., II CKN 15/97, OSNC 1997 r., nr 6-7, poz.89; z dnia 7 października 1998 r., II UKN 247/98, OSNAPiUS 1999 r., nr 20, poz. 665; z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 484/98, niepubl.). Konsekwencją tego zapatrywania w postępowaniu kasacyjnym jest przyjęcie, że prawomocny wyrok sądu drugiej instancji może być przedmiotem zaskarżenia skargą kasacyjną jedynie w takiej części, w jakiej istnieje, czy to w postaci pozytywnej, czy też negatywnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CSK 247/12, niepubl.). Przedmiotem uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵§ 1 k.p.c.) albo uchylenia i orzeczenia co do istoty sprawy (art. 398¹⁶ k.p.c.) przez Sąd Najwyższy może być jedynie konkretne orzeczenie sądu drugiej instancji, a zatem takie, które zostało wyrzeczone w jego sentencji.

Z powyższych względów skarga kasacyjna powoda w zakresie dotyczącym roszczenia o kwotę 150 413 zł podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶§ 2 i 3 k.p.c.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek zaskarżenia o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz eliminację orzeczeń oczywiście wadliwych, bądź dotkniętych nieważnością postępowania, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarzania orzeczeń niesatysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przesądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występuje istotne zagadnienie, zachodzi potrzeba wykładni przepisów

prawnych budzących wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a zatem okoliczności przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt. 1 do 4 k.p.c. Nie podlegają natomiast badaniu podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Założenie wymagania objętego art. 398⁴ § 2 k.p.c. zostanie spełnione, jeżeli zostaną przedstawione w skardze kasacyjnej i uzasadnione przesłanki o charakterze publicznoprawnym, stanowiące podstawę wstępnej, merytorycznej oceny przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Ugruntowane zostało w orzecznictwie zapatrywanie, że skarżący powinien wskazać przepisy prawne, na tle stosowania których wyłoniło się zagadnienie, sformułować je, podać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen, a nadto motywację, że rozwiązane go jest istotne nie tylko w rozpoznawanej sprawie, ale także dla praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz.151; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243; niepubl.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r. I CSK 108/08, niepubl., z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.).

Przedstawione przez skarżącego w obu skargach kasacyjnych zagadnienie nie odpowiada wskazanym wymaganiom. Poruszone w nim kwestie nie stanowią nowego i nierozwiązanego dotychczas problemu, ponieważ były już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, niektóre z nich zostały nawet przytoczone w uzasadnieniach wniosków.

Zredagowane przez skarżącego pytania zmierzają wprost do uzyskania odpowiedzi w okolicznościach rozpoznawanych spraw, a zatem odnoszą się do zastosowania przepisów prawa w procesie ich rozpoznawania. Argumenty

skarżącego nie uwzględniają w miarodajnym zakresie obowiązków stron oraz określenia wpływu naruszenia przepisów postępowania na treść rozstrzygnięcia.

W postępowaniu przed Sądem drugiej instancji nie doszło do nieważności postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę z urzędu w granicach zaskarżenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., w zakresie, w jakim były dopuszczalne. Stosownie do art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz przy uwzględnieniu stawek określonych § 6 pkt 6 i 7 w § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. Tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 490) nałożony został na skarżącego obowiązek ponoszenia kosztów postępowania kasacyjnego.

[aw]

es